

Brat Pavel.

Stoji zatiški samostan,
 Močno sezidan in prostran.
 Očetov, bratov v njem obilo
 In hlapcev je lepó število.
 A glej, nocoj že pozno v noč
 Je v samostanu vse čujoč:
 Očetje molijo v svetišči
 In hlapcev mrgoli v dvorišči;
 Bodala brusijo in meče,
 Da znoj jim gost po lici teče,
 Saj žar nebá jim glasno pravi,
 Da spet Turčin Slovence davi.
 Na Krki že požar besni,
 K Zatičini se vrag drvi.
 Pred vrati, čuj! ob uri pozni
 Ihtenje, jok v tej noči grozni.
 In znotraj se glasí stražar:
 »Kaj pač želiš, krščanska stvar?«
 In trka govoreč na vrata:
 »Oj teči, kliči mi opata,
 Da bedo mu povem strašno,
 Ki samo priča jo nebo!«
 In brž odmakne se zapah,
 Šest ključev se vrti na mah,
 Hreščé tečaj se vrat odpre,
 In vstopi vjokano dekle,
 Opata prosí, milo joče:
 »Rešite brata, ljubi oče!
 Oj brat moj, krški svečenik,
 V vezeh je, turški je jetnik;
 V vezeh mladeniči, device
 Ječe, oh čuj, oh čuj njih klice!
 Devet vasi je plam požrl,
 Meč bridki pol Krčanov strl.
 Oj grozna je Krčanom noč!
 Nuj, hiti, teči jim v pomoč!«

Žari se že polje in log,
 Po gorah plamen krog in krog
 Naznanja, da že spet tepta
 Kopito turško kranjska tla.
 Odpirajo se močna vrata,
 Na čilem vranči, glej opata!
 Za njim na konjih hlapcev sto
 Z dvorišča zdirja za vrstjo.
 Dero prot' Krki čez polje,
 Da žvižgajo ob njih sapé;
 Kot nočnih vranov jata v zraku,
 Tako drvijó ti po mraku.

Ko je pred njimi Krški dol,
 Kjer vlada beda, strah in bol,
 Obstane konj za konjem vroč,
 V dol četa zre opazujoč:
 Kurišč se sveti po dolini
 Kot v tamni noči zvezd v višini.
 Vasi pri cerkvi pogorišče
 Obseva turško taborišče.
 In v taborišči je mirnó,
 Turčinje spavajo sladkó;
 Le Krka pljuska ob bregove,
 In ogenj ruši s hiš tramove.
 Zre četa mala to z višine,
 Zre krute, nečloveške čine:
 In v hipu izderó vsi meče,
 V dolino četa brzo steče. —
 Spet čuti je le ruš tramov
 In v reki Krki šum valov. —

Priroda zdaj že več ne spava,
 Danica na nebó priplava.
 Glej, cerkev se je zasvetila!
 Požre njo tudi ognja sila —?
 Ne — Turku šotor se unel,
 Goreti tabor je začel —;
 Kako neverniki šume,
 Kako nad Alahom kriče —!
 Možje na konjih tekajo,
 Glave Turčinom sekajo.
 Na kupe mrtvih že leži,
 V potokih teče turska kri.

Prišel je zopet beli dan,
 Oj dan radosti, dan krasan;
 Na Krki solnčice obsine
 Vasi končane in Turčine.
 Iz skrivališč ljudje vkup vro,
 Da v cerkvi beli zapojo
 Bogu Očetu hvalne speve,
 Ki rešil jih je bede, reve.
 Sinovi, hčere oproščene,
 Spet starišem so izročene;
 Vesel objema sin očeta,
 Poljublja mater hči oteta.
 Naj je pohištvo jim končano,
 Naj je polje jim poteptano,
 Da le sovrag je pomandran,
 In prosto diše spet kristjan.
 Molitev hvalna je končana,
 Razhaja množica se zbrana.

In zmagonosni samostanci
 Hité pojoč domu po klanci,
 Vsi so veseli, dobre volje:
 A v sredi enega srd kolje,
 Trdo z zobmi škrtaje gre,
 Kot gad strupeno v spremstvo zre.
 Pa dobro so roke povite —
 Poveljniku vojske pobite.

Prešla jesen in zimski hlad,
 Prišla cvetoča je pomlad,
 S pomladjo praznik binškošni,
 Na Krki znan shod romarski.
 Pa kaj? svet Kozna in Damjan
 Ni, kot je kdaj bil, obiskan?
 V Zatičino deró krdela,
 Slovesnost redka, prevesela
 Obhaja dnes se v samostanu:
 Krst dal se bo mohamedanu. —
 Milobno pojejo zvonovi,
 Milejše zadone glasovi
 Očetov psalme pevajočih,
 Po cerkvi se pomikajočih;
 Razpelo spredaj nese brat,
 Zad pa s Turčinom gré opat.
 Mar tisti je mohamedan,
 Turčinov vodja pregrozan,
 Ki toliko krvi pretočil,
 Ki smrti toliko provzročil?
 O ne, ne, to ni Turek zloben,
 Poglej obraz njegov miloben!
 Poglej objokane oči:
 So li to znaki krutosti?
 Utihne v stolpu zvon glasan,
 Umolkne pevcev kor ubran,
 Pripogne Turek vrat, glavó,
 Opat oblije ga z vodó,
 In, ki mu Alah, Mohamed
 Sta sveta bila, je otet;
 Očetov pustil vero krivo,
 In že veruje v Krista živo.
 Meniško haljo mu dadó,
 Ga brata Pavla kličejo.

Zasuče leto se okrog,
 Spet diči vigred hrib in log;
 Marljivo orje oratar,
 Obložen z delom je vrtnar.
 Poglej ob ravnih tam stezéh
 Sede menihi po klopeh,
 Učene bukve vam beró,
 In modre svéte si dajó;
 Kar glas krepak rogú naznani,
 Da blizu so mohamedani.

In hlapei popusté polje,
 Pastirji čedo in beže;
 Vse dere, v samostan hiti,
 Da tu zavetja si dobi.
 Ko zadnji se begun vsprejmé,
 Se samostan trdnó zapre.
 Že je druhal se pripodila,
 Ozidje v krogu obstopila.
 Brat Pavel moli sam v svetišči,
 A krik od zunaj, hrušč v dvorišči
 Predrami ga in ven hiti,
 Oj ven hiti, in obledi:
 Sovrag obdal je samostan,
 Sovrag, oj brat — mohamedan.
 Ne vidiš, Pavel, turških jat,
 Nasproti samostanskih vrat —
 Na konji — sredi trum moža,
 Mož, kot ti si, čvrstega?
 Čuj, vsa druhal je umolknila,
 Sem trumoma se obrnila,
 Turčinu pa na konji grlo
 Se v groznem kriku je odprlo:
 Kot zarujove gladen lev,
 Da stresa vse glasú odmev,
 Tako odmeva Turkov krik
 Zid samostanski in hodnik.
 Brat Pavel, li poznaš ta glas,
 Umés, kako pač psuje nas?
 Nuj, urno, brzo razodeni,
 Kaj grozen Turkov krik pomeni!
 Brat Pavel, smrtno obledi:
 Kaj mrkle hočejo oči?
 V solzah brat Pavel stolp pusti,
 K opatu teče, govori:
 »Rojaki moji so sovragi,
 Načelnik rojstni brat moj dragi;
 Imeti hoče brata brat,
 Sicer pridére v prah steptat
 Zidovje to, da pomandra,
 Kar giblje se, do malega.
 Oh, to je bratova izjava,
 Gorjé, da on še v temi tava!
 A zdaj me pusti, da hitim,
 Predragi oče, da dobim
 Jedinca brata za resnico,
 Za vero sveto in pravico;
 Pustite me po vrvi doli;
 A oče, ti, za brata moli!« —
 »Ne hodi doli, dragi moj,
 Zgrabili bodo te kakoj,
 In vera, komaj pridobljena,
 Brž, brž bo zopet izgubljena,
 Zidovje naše je močnó,
 Vojaštvo naše je krepkó:

Naj le leže, kriče divjaki,
 Ustavljamo se sili vsaki.
 Če pa umremo mučeniki,
 Postanemo zato svetniki.« —
 Brat Pavel pa le prosi, moli,
 Dokler opat mu ne privoli.
 Veselo zaženejo krik
 Turčinje, da je prost jetnik;
 Nasproti brat mu prihiti,
 Poljublja ga, ihteč drži:
 A brž odskoči, — oj gorjé!
 Telo, zre bratu in roké.
 Zaškrtá in izdere meč,
 Grozi ozidju govoreč:
 »Gorjé, gorjé ti samostan,
 In tebi v njem, ti pes, kristjan,
 Ki brata ste mi izstradali,
 V zasmeh meniško haljo dali!
 Koj vrzi proč, brat, cunjo to,
 Daj, sleci, da jo brž sežgo!
 Na plašč, ki so očetje naši
 Nosili ga, in meč opaši!«
 Brat Pavel pa se nasmehlja,
 Pristopi, bratu roko da:
 »Predragi, nisem v ječi bival,
 Pač sem radostne dneve vžival,
 In halja ta mi ni v sramoto,
 Je znak, da sem premagal zmoto.
 In tebi hočem razodeti,
 Kako k resnici je dospeti.

Vaš prerok je sejal laži,
 To zgodovina govori,
 In pravi Bog je Bog kristjanov,
 Nikakor ne mohamedanov,
 Postal sem, mili brat, kristjan,
 I tebe vabim v samostan.
 Odpošlji vojsko brž domu,
 A ti z menoj ostani tu!«
 V tem hipu se zabliška meč,
 Brat Pavel pade krvaveč —;
 Nad njim morilec brat rohni:
 »Izdajici se prav godi!
 Si Alaha, Boga izgrešil,
 Preroka našega osmešil.«
 In gleda žrtvo svoje jeze,
 In glej, bledost v obraz mu leze.
 In bolj ga gleda, opazuje,
 Bolj mrazi ga, pretresa huje.
 Potiplje brata; ta ne gane, —
 Poklekne k njemu, besen vstane.
 Med rebra meč si zasadi,
 Na brata pade, obleži.
 Kri bratska se je pomesila,
 Bog ve, če tam sta se združila. — —
 Kako so Turke proč odgnali,
 Menihi niso zapisali;
 To pač, da se je maša sveta
 Za Pavla brala mnoga leta.

A. H.

Izgovarjanje končnice opisovalnega deležnika.

Slovenski jezik so nam pisatelji polagoma ogladili in obogatili. Sposoben je za opisovanje najnežnejših čustev, kakor za izraževanje najtežjih pojmov. Da pa ni dospel še do popolnosti, prepriča se vsakdo, kdor se z vednostnimi spisi ukvarja. Pa tudi temu opomore nekoliko novi, težko pričakovani slovar.

Drugače pa je z našim jezikom v govoru. Malo je govornikov, ki bi z mirno vestjo rekli, da lahko pravilno govore slovenski. Vzrok je večinoma izobrazba

v mladosti, katera se mladini podaja v tujem jeziku. Drugi vzrok pa je nesloga v izreki, posebno v izgovoru končnice opisovalnih deležnikov. Večkrat se je govorilo o tej zanimivi stvari, vendar še nismo prišli do dognanega in priznane pravila.

Vprašamo torej, je li prav izgovarjati končnice opisovalnega deležnika, kakor jih večinoma ljudstvo izgovarja, ali tako, kakor se pišejo, torej: *delav* ali *delať*? Prvo mnenje podpira jezikoslovec Škra-